

ANARŞİ

Doğu Hindistan Şirketi'nin
Amansız YükseliŐi

William Dalrymple

Çeviri
İsmail Hakkı Yılmaz

WILLIAM DALRYMPLE

Wolfson Ödülü alan William Dalrymple İngiltere'nin en önemli tarihçilerinden biri olup Duff Cooper ödülünü alan *White Mughals*, *The Last Mughal* ve Hemingway ve Kapucinski ödülüne layık görülen *Return of a King* adlı kitapların yazarıdır. Aynı zamanda TV yayıncılığı da yapan yazar, üç televizyon dizisi kaleme almıştır. Dalrymple ayrıca Kraliyet Edebiyat Topluluğu, Kraliyet Asya Topluluğu ve Kraliyet Edinburgh Topluluğu üyesi olup, Princeton ve Brown'da ziyaretçi araştırmacılık yapmıştır. *New York Review of Books*, *New Yorker* ve *Guardian*'da yazılar yazmaktadır. William eşi ve üç çocuğuyla birlikte Delhi'nin dışındaki bir çiftlikte yaşamaktadır.

İSMAİL HAKKI YILMAZ

1961'de Ordu'da doğdu. Askerî okul ve M.Ü. İletişim Fakültesi'nin ardından Güneş, Tercüman, Aktüel, Nokta, Radikal, NTV ve Milliyet gibi çeşitli dergi, gazete ve TV kanallarında çalıştı. Uzun zamandır çeşitli yayınevlerine kitap çevirileri yapmaktadır.

Ticari bir Şirket, iki yüz milyonluk bir ulusu kleŐtirdi.

Leo Tolstoy, Bir Hinduya Mektup,
14 Aralık 1908

Őirketlerin ne cezalandırılacak bir bedeni ne de lanetlenecek bir ruhu vardır, o yüzden canlarının istediği gibi hareket ediyorlar.

Edward, Birinci Thurlow Baronu (1731-1806),
Warren Hastings'in yargılandığı dönemde Adalet Bakanı

İÇİNDEKİLER

Kitaptaki Karakterler	9
Giriş.....	21
1. 1599.....	35
2. Reddemeyeceği Bir Teklif.....	101
3. Talan Süpürgesiyle Süpürmek	143
4. Çapsız Bir Hükümdar.....	181
5. Katliam ve Kargaşa	217
6. Açlık Felaketi	257
7. Delhi'nin Harabeye Dönüşü	305
8. Warren Hastings'in Yargılanması	353
9. Hindistan'ın Cesedi.....	383
Sonsöz.....	445
Terim Sözlüğü.....	451
Kaynakça.....	457
Dizin	485

KİTAPTAKİ KARAKTERLER

1. İNGİLİZLER

Robert Clive, Birinci Clive Baronu

1725-74

Dikkat çeken askerî yetenekleri sayesinde Bengal Valiliği'ne getirilen Doğu Hindistan Şirketi'nin muhasebecisi. Az konuşan, anlaşılması güç ama son derece ihtiraslı ve olağanüstü güçlü biri olan Clive, sert, acımasız ama son derece yetenekli bir şirket ve askerî kuvvet lideriydi. Rakibinin zaaflarını ve gücünü anında ölçüp biçen gözleri, önüne çıkan fırsatları anında değerlendirme yeteneği, büyük risk alma arzusu ve nefes kesen, agresif bir cüretkârlığı vardı. Doğu Hindistan Şirketi'nin Bengal, Bihar ve Orissa'da siyasal ve askerî üstünlük kurmasını sağlayan ve Hindistan'daki Britanya hâkimiyetinin temellerini atan isim oydu.

Warren Hastings

1732-1818

William Kalesi'nin (Bengal Başkanlığı) birinci valisi, Bengal Yüksek Şurası Başkanı ve 1773-1785 yılları arasında Hindistan'ın fiilen ilk Genel Valisi olan bilim adamı ve dil bilimci. Sade bir yaşam süren, akademik bir titizliği ve çalışmayı seven ve tam bir işkolik olan Hastings, gençliğinde Bengal'in meslektaşları tarafından yağmalanmasına karşı ciddi mücadele vermiş sıkı

bir Hindistan dostuydu. Ancak Philip Francis ile tutuştuğu kan davası yolsuzlukla suçlanmasına neden oldu ve Parlamento'da yargılandı. Uzun ve epeyce sansasyonel bir yargılamanın ardından, 1795'te temize çıktı.

Philip Francis

1740-1818

The Letters of Junius'un [*Junius'un Mektupları*] yazarı olduğu düşünülen İrlanda doğumlu politikacı ve sıkı bir entrikacı polemikçi. Warren Hastings'ın en büyük rakibi ve hasmıydı. Hatalı bir şekilde, Bengal'deki bütün yolsuzlukların ardında Hastings'ın olduğuna inandı ve onu Genel Valilik görevinden aldırıp yerine geçmek için elinden geleni ardına koymadı. 1774'ten ölümüne kadar Hastings'ın peşini bırakmadı. Hastings'le tutuştuğu düelloda onu öldüremediği gibi kaburgalarının arasına bir de tabanca mermisi yiyen Francis, Londra'ya döndükten sonra suçlamalarını sürdürdü ve hem Hastings'ı hem de onun Baş Yargıcı Elijah Impey'yi mahkeme önüne çıkartmayı başardı. Sonunda her ikisi de aklandı.

Charles Cornwallis, Birinci Cornwallis Markisi

1738-1805

1781 yılındaki Yorktown Kuşatması'nda, Kuzey Amerika'daki İngiliz kuvvetlerinin başında Amerikan ve Fransız askerlerinden oluşan kuvvete teslim olan Cornwallis, Doğu Hindistan Şirketi tarafından Hindistan Genel Valiliği'ne getirildi. Bu kez Amerika'daki durumun tekrarlanmaması için çaba verecekti. Şaşırtıcı derecede enerjik biri olan Cornwallis, Şirket'in Bengal'deki toprak gelirlerini artıran Kalıcı Yerleşim projesini hayata geçirdi ve 1782'deki Üçüncü İngiliz-Maisur Savaşı'nda Tipu Sultan'ı yenilgiye uğrattı.

Richard Colley Wellesley, Birinci Wellesley Markisi

1760-1842

Hindistan'da, Napolyon'un Avrupa'da fethettiğinden daha fazla toprak fetheden Hindistan Genel Valisi. Doğu Hindistan Şirketi'nin ticaret odaklı ruhundan nefret eden ve onun yerine Frankofobik dostu, Ticaret Kurulu Başkanı Dundas'ın sözlerine kulak veren Wellesley, 1799'da Tipu Sultanı'nın

ölümü ve başkentinin yerle bir edilmesiyle sonuçlanan Dördüncü Britanya-Maisur Savaşı'nda ve ardından hem Sindhia hem de Holkar ordularının yenilgisiyle sonuçlanan 1803 tarihli İkinci Britanya-Maratha Savaşı'nda Doğu Hindistan Şirketi'nin asker ve kaynaklarını kullandı. Bu arada Hindistan'daki son Fransız askerlerini ülkeden sürdü ve Pencab'ın güneyindeki alt kıtanın büyük bir bölümünün kontrolünü Doğu Hindistan Şirketi'ne kazandırdı.

Albay Arthur Wellesley

1769-1852

Maisur Valisi ve "Dekken ve Güney Maratha Bölgesi Baş Siyasi ve Askeri Direktörü" olan Wellesley, 1799'da Tipu ordularının ve 1803'te de Maratha ordularının yenilgiye uğratıldığı savaflara katıldı. Daha sonra Wellington Dükü olarak tanındı.

Gerald, Birinci Lake Vikontu

1744-1808

Kral Arthur döneminin kahramanı Lakeli Lancelot'un soyundan gelmekle övünmeyi seven Lord Lake diplomasiden pek hoşlanmayan biriydi: Bir ordu muhasebecisine: "Yerin dibine batsın senin yazıların," diye bağırduğu rivayet ediliyordu, "Onu bırak da savaşmaya bak!" Yedi Yıl Savaşı'na ve Amerikan Bağımsızlık Savaşı'na katılarak Yorktown'da Washington'a karşı dövüşen Gerald, altmış yaşında olmasına rağmen genç bir delikanlı kadar çekici ve enerjik görünmesiyle meşhurdu. Genelde, gece yarısı 2'de kalkar ve mavi gözleri parıldayarak askerinin başında yürüyüşe geçerdi. Wellesley'nin en yetenekli başkomutanıydı. 1803'te de Kuzey harekât sahasındaki Maratha Hindistan ordularını yenen ordunun başındaydı.

Edward Clive, Birinci Powis Kontu

1754-1839

Robert Clive'in ("Hindistanlı Clive") oğlu olan Edward Clive, pek de parlak olmayan zekâsıyla tanınan Madras Valisi'ydi.

2. FRANSIZLAR

Joseph-François Dupleix

1697-1764

Hindistan'daki Fransız varlıklarının Genel Valisi'ydi. Güney Hindistan'daki Karnataka Savaşları'nda genç Robert Clive'a yenilmişti.

Michel Joachim Marie Raymond

1755-98

Haydarabad'taki Fransız paralı asker taburunun komutanı.

General Pierre Cuiller-Perron

1755-1834

Perron, Provençeli bir dokumacının oğluydu. Kendisinden çok daha yetenekli olan Benoit de Boigne'den sonra Sindhia alaylarının başına getirilmişti. Delhi'nin 165 kilometre kadar güneydoğusundaki büyük Aligarh kalesinde askerleriyle birlikte yaşıyordu. Fakat yaptığı servetle birlikte Hindistan'a ayrılmasına izin verme vaadi karşılığında adamlarını yalnız bıraktı.

3. BABÜRLÜLER

Alemgir Evrengzib

1618-1707

Aşırı ihtiraslı Dekken fethiyle Babürlü hâkimiyetindeki toprakları önce zirvesine çıkararak ve sonra da çöküşüne yol açan sevimsiz ve sofu Babürlü İmparatoru. Dinî bağnazlığı yüzünden Hindu nüfusa ve özellikle de Rajput elitlere uzak durarak ölümünden sonra imparatorluğun çöküşünü hızlandırdı.

Muhammed Şah Rangila

1702-48

İdari konulardaki gevşekliği ve askerî beceriksizliği yüzünden 1739'daki Karnal Muharebesi'nde İranlı savaş beyi Nadir Şah'a yenilen estetik düşkünü